

פרק ב'

הטקס הבית ספרי

הטקס הינו מעמד המעניק משמעות סמלית לנושא או למועד מסוים. את המשמעות הסמלית מעניקים למעמד תוכני הטקס ומרכיביו הצורניים. להלן אבני דרך לארגון מבנה הטקס ולהגדרת אופי הפעילות בו.

1. היערכות

תפאורה ועיצוב חלל

זירת ההתרחשות - עיצוב זירת ההתרחשות ברוח התקופה, מכוונת לקהל היעד (רצוי בגישה מינימליסטית).

לכל אירוע יש מערכת מוכרת של אביזרים וקישוטים, שהצגתם במרחב הבית ספרי יוצרת את אוירת החג. ראוי לתלות אותם בבית הספר ימים מספר, ולעיתים אף שבוע או שבועיים, לפני הטקס. הצגתם מהווה הכרזה על הטקס המתקרב והם משמשים ערוץ להעברת מסרים הקשורים ישירות בחג ובמשמעותו.

כאשר באים לקשט את המרחב הבית ספרי לקראת הטקס, יש לזכור שאלמנט קישוטי המופיע בחלל בית הספר הוא ביטוי המעביר מסרים.

שיתופם של גורמים שונים מעניק לקישוטים משמעות שונה: האם המקשטים הם תלמידים משכבה מסוימת, מכיתה מסוימת, ועדת קישוט, או מורה לאמנות העושה הכל לבדה, או בסיועם של מספר תלמידים בודדים, והחלל אמנם זוכה לקישוטים מפוארים, אך אלו אינם מבטאים את תחושותיהם ועולמם של כלל תלמידי בית הספר. לכן רצוי להרחיב את מעגל השותפים העוסקים בהכנות לטקס.

כרזות

לכל חג או אירוע בית ספרי ניתן לעצב בבית הספר כרזות. כרזות אלה תצגנה את המוטיבים הרעיוניים והסמליים שבית הספר רוצה להדגיש, התואמים את רוח בית הספר, את ה"אני מאמין" הבית ספרי - ואת רוח החג או האירוע.

ניתן לתלות את הכרזות ברחבי בית הספר או לאורך המסלול שבו הולכים המשתתפים אל המקום בו נערך הטקס, וגם במקום עצמו.

זירת הטקס - עיצוב

עיצוב החלל שבו נערך הטקס (אולם, חצר פנימית או כל מקום אחר) משמש כ"טקסט חזותי" המתקשר עם הטקסטים האחרים הנשמעים בטקס. עיצוב החלל והתפאורה יוצר אווירה, ותרומתו להצלחת האירוע היא רבה.

עיצוב החלל מקנה חגיגות לאירוע, והחזות האסתטית המושקעת היא חלק בלתי נפרד מן החוויה הטקסטית.

בעיצוב החלל רצוי להתייחס לציר המארגן של הטקס. לעתים הציר המארגן הוא מוחשי ומכתיב במהותו את עיצוב החלל שבו נערך הטקס (לדוגמה, בטקס יום השואה, שבו הציר המארגן הוא רכבות, ניתן להניח במרכז החלל מעין פסי רכבת, ולעצב את חלל הטקס כתחנת רכבת, כולל שלטי הכוונה וכו'). כאשר הציר המארגן הוא מופשט, ניתן להמחישו ולתת לו ייצוג בסמלים, בציורים ובכרזות.

הציר המארגן של הטקס יכול להיות צבע, ואז עיצוב החלל הוא משמעותי להמחשת הציר המארגן (ירוק כסמל לפריחה, אדום כסמל לאהבה, שילוב של צבעי כחול ולבן כסמלי הלאום).

עיצוב החלל תומך במסרים הטקסטואליים. לצורך עיצוב החלל ניתן להשתמש בקוליסות (מחיצות העשויות בדרך כלל ממסגרות מתכת ובהן לוחות לְפָד או דיקט) כקירות זמניים, שעליהם ניתן לתלות כרזות או תמונות בנושא הטקס.

סמלים

סמלים הם עיצובים מוחשיים של מחשבה, גילומים קונקרטיים של רעיונות ועמדות.

חוץ מסמלי המדינה, סמל הרשות המקומית וסמל בית הספר, שהם סמלים רשמיים, פתוח נושא הסמלים למגוון רחב של אפשרויות ושל רעיונות. הסמלים תומכים מבחינה ויזואלית במסרים הערכיים של הטקס, ומביעים אותם בכלים חזותיים. לדוגמה: רעות כציר מארגן ניתן לעצב באמצעות צלליות של ידיים מושטות זו אל זו או דמויות אדם הצמודות זו לזו.

"הפתעות"

בעיצוב התפאורה והחלל יש מקום ל"הפתעות", כגון בלונים שיופיעו או ישוחררו במהלך הטקס, ויש מקום גם למשובים כתובים של משתתפי הטקס - מעין קיר "גראפיטי" שיוכן מראש, בצד, ויחוברו אליו מספר כלי כתיבה בחוטים.

לא לשכוח

משך ההתרחשות - בתרבות "קליפית" יש לבחון את אורכו של הטקס, ולתת את הדעת על מאפייני קהל היעד, יכולתו ונכונותו להקשיב ולהתרכז לאורך זמן. טקס ארוך, גם אם תכניו מעניינים, נתפס כמייגע וכלא רלוונטי.

חומרי הטקס - החומרים (קטעי קריאה, קטעי מופע, שילוב הקלטות קול, וידאו, סרטים) והיחידות שמהם בנוי הטקס הם המרכיבים העיקריים שבהם הטקס נבחר. האווירה הציבורית ורוח התקופה הופכות לעתים טקסטים שהיו מקובלים כטקסטים קנוניים לאמירות נדושות ופלקאטיות. יש להקפיד על מאפייני השפה, על אופיים של קטעי המחול וקטעי הנגינה, וחשוב להתאימם לקהל היעד.

2. טבלה לתכנון הטקס

שם החג/המועד: _____

על מי מוטלת האחריות?	שותפים	שיקולי הדעת	
			נושא הטקס, הציר המארגן
			מטרות הטקס
			קהל היעד
			פעילות מקדימה
			במה הטקס יתרום לתרבות הבית ספרית?
			האם הטקס הוא חלק ממסורת בית הספר? במה זה בא לידי ביטוי?
			החלל המיועד לטקס
			תפאורה
			תאריך יעד
			כוח אדם, משאבים טכניים וכלכליים
			תכנים וחומרים רלוונטיים
			דרישות מיוחדות
			שיווק ופרסום

3. מבט משווה על חגים ומועדים ונושאים אחרים בבית הספר

אחר	שנה פתיחת	נושא מרכז שנתי	טקס סיום שנה	טקס בני מצווה	חגים ומועדים	טקס	
							נושא הטקס, הציר המארגן,
							היבט (היסטורי, דתי, חברתי, לאומי וכד')
							מטרות הטקס
							פעילות מקדימה
							קהל היעד
							שותפים רלוונטיים (צוות היגוי מוביל + צוותי עבודה, תוכניים, ארגוניים וטכניים)
							במה הטקס יתרום לתרבות הבית ספרית?
							החלל המיועד לטקס
							תפאורה
							שיווק ופרסום
							תאריך יעד
							כוח אדם, משאבים טכניים וכלכליים
							הצעה לתוכן הטקס: קטעי קריאה, קטעי נגינה, קטעי שירה
							דרישות מיוחדות
							משוב והערכה

4. בתום הטקס

התייחסות לטקס, לאחר שהסתיים, מאפשרת אוורור רגשות של המשתתפים, למתכננים והמבצעים, ועשויה לסייע להם להפיק לקחים לקראת הטקס הבא. ראו פעילות מס' 15 הכוללת שלוש הצעות למהלך אחר הטקס.

